

УДК 811.161

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-1-31>

Ольга ВАСИЛЕНКО,

orcid.org/0000-0002-8341-350X

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри практики англійської мови
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) olyavnu@ukr.net

Марина КИРИЛЛОВА,

orcid.org/0000-0002-7603-4958

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна) marikirillova56@ukr.net

Оксана КАЛАШНИК,

orcid.org/0000-0003-3257-8280

кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки, української та іноземної філології
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) oksana.kalashnik1985@gmail.com

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Стрімкий розвиток фразеології як лінгвістичної дисципліни в останні роки характеризується поступовим розмежуванням понять предмета дослідження та методики його вивчення, а також включенням у сферу наукового пошуку нових проблем і аспектів, які посилюються на теоретичні основи фразеології, що встановилися в мовознавстві. Вивчення фразеологізмів є особливим інтересом. Дефініція фразеологізмів однозначна, вузько структурована, стилістично спрямована та обмежена певною сферою вживання. Якщо це евфемізм, книжковий вираз, лімітований вираз чи вульгаризм, вони мають певну, відповідну цьому змісту, контекстну конфігурацію. В даний час англійська преса займає особливу позицію у світовому інформаційному просторі. Тематика публікацій в англійській пресі охоплює не лише внутрішні проблеми країни, а й сферу зовнішніх відносин і тому постійно перебуває у тісному контакті з іншими мовами. Це сприяє активній взаємодії слів та словосполучень, появи та поширенню нових фразеологізмів. На сторінках англійської преси використовують різні виразно-зображувальні засоби, серед яких особливе місце займають фразеологізми, або фразеологічні одиниці.

Розвиток варіантів фразеологічних одиниць – це дуже продуктивний шлях до оновлення фразеологічного фонду мови. Особливо актуальне це питання для сучасної англійської мови, оновлення якої за рахунок лексико-морфологічних засобів стримується аналітичним ладом цієї мови з характерним для неї звуженням номенклатури морфологічного оформлення слова. Стаття присвячена дослідженню варіантності англійських дієслівних фразеологічних одиниць. Актуальність вивчення питань варіантності фразеології підлягає сумніву.

Мета статті – дослідити розвиток варіантів фразеологічних одиниць у мові, що є не лише продуктивним, але й необхідним процесом для підтримки живої та ефективної комунікації. Особливо важливо це аспектується у контексті сучасної англійської мови, де оновлення лексичного складу стикається з обмеженням лексико-морфологічних засобів через аналітичний підхід та характерне звуження морфологічної номенклатури.

Серед основних вагомих причин вивчення варіантності фразеології можна виокремити поширення мовної гнучкості та розширення можливостей виразності. Стабільні вирази можуть здобувати нові сенси, або ж їхні альтернативи можуть виникати для опису нових явищ або ситуацій.

У процесі еволюції мови, варіантні фразеологічні одиниці можуть виникати через вплив сучасних технологій, соціокультурних трансформацій або зміни в способі сприйняття світу. Такий підхід до вивчення фразеології дозволяє уникнути застою та забезпечити мову інструментами для висловлення нових ідей та концепцій.

Ключові слова: еволюція мови, фразеологія, фразеологічні одиниці.

Olha VASYLENKO,

orcid.org/0000-0002-8341-350X

Ph.D. (Philology),

Associate Professor at Foreign Philology Department

Lesya Ukrainka Volyn State University

(Lutsk, Ukraine) olyavnu@ukr.net

Maryna KYRYLLOVA,

orcid.org/0000-0002-7603-4958

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Theory and Practice of Translation Department

Odesa I.I. Mechnikov National University

(Odesa, Ukraine) marikirillova56@ukr.net

Oksana KALASHNYK,

orcid.org/0000-0003-3257-8280

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Ukrainian and Foreign Philology

Kharkiv State Academy of Design and Arts

(Kharkiv, Ukraine) oksana.kalashnik1985@gmail.com

MODERN TENDENCIES IN ENGLISH PHRASEOLOGY

The rapid development of phraseology as a linguistic discipline in recent years is characterized by the gradual differentiation of the concepts of the subject of research and the methodology of its study, as well as the inclusion in the field of scientific research of new problems and aspects that refer to the theoretical foundations of phraseology established in linguistics. The study of phraseological units is of particular interest. The definition of phraseological units is unambiguous, narrowly structured, stylistically oriented and limited to a certain sphere of use. If it is a euphemism, a book expression, a limited expression or a vulgarism, they have a certain contextual configuration corresponding to this content. Currently, the English-language press occupies a special position in the global information space. The volume of texts in English-language mass media significantly exceeds the similar volume in other languages. The topics of publications in the English press cover not only the internal problems of the country, but also the sphere of foreign relations and therefore are constantly in close contact with other languages. This contributes to the active interaction of words and phrases, the emergence and spread of new idioms. On the pages of the English-language mass media, various expressive and pictorial means are used, among which phraseological units, or phraseological units, occupy a special place.

The development of phraseological units is a very productive way to update the phraseological fund of the language. This issue is especially relevant for the modern English language, the renewal of which at the expense of lexical-morphological means is restrained by the analytical system of this language with its characteristic narrowing of the nomenclature of the morphological design of the word. The article is devoted to the study of the variability of English verbal phraseological units. The relevance of the study of phraseological variant issues is questionable.

The aim of the article is to investigate the development of variants of phraseological units in the language, which is not only a productive, but also a necessary process for maintaining lively and effective communication. This aspect is especially important in the context of the modern English language, where the renewal of the lexical composition faces the limitation of lexical-morphological means due to the analytical approach and the characteristic narrowing of the morphological nomenclature.

Among the main valid reasons for studying the variability of phraseology, one can single out the spread of linguistic flexibility and the expansion of expressive possibilities. Stable expressions can acquire new meanings, or their alternatives can arise to describe new phenomena or situations.

In the process of language evolution, variant phraseological units may arise due to the influence of modern technologies, socio-cultural transformations or changes in the way of perceiving the world. This approach to the study of phraseology avoids stagnation and provides the language with tools for expressing new ideas and concepts.

Key words: *language evolution, phraseology, phraseological units.*

Постановка проблеми. Фразеологічний фонд сучасної англійської мови відрізняється багатством і різноманіттям, і кожна частина його дослідження заслуговує на особливу увагу. Дослідження Фразеологічних Одиниць (ФО), які у текстах сучасної англійської преси, набуває

особливого значення, оскільки застосування фразеологізмів додає цим текстам яскраву емоційну забарвленість. Завдяки фразеологізмам посилюється естетичний аспект мови. Місце і роль преси, випробуваної, багато в чому традиційної культурно-інформаційної формою, нині немож-

ливо знайти зрозумілі без аналізу того впливу, що вона робить на спосіб думок і соціальне поведінка читачів, активно як суб'єктів що у комунікативному процесі. Вивчення фразеологічних одиниць (ФО) як мовних одиниць, що найбільш ясно виражають національні особливості культури народоносія мови, є важливим у зв'язку з прагненням до адекватного сприйняття ментальності представників даного народу на тлі зв'язків, що розвиваються, в різних сферах життєдіяльності людини. Процеси, що відбуваються зараз в англійській мові, досить активні, нові явища виникають і стрімко розвиваються. До таких активних процесів відноситься і використання різних стилістичних прийомів у мові ЗМІ. У той самий час це як лінгвістичне, а й соціологічне, культурологічне явище, висловлюють процеси, які у суспільстві й у свідомості носія мови. З огляду на свою актуальність ЗМІ є добрим джерелом матеріалів для аналізу сучасної англійської мови, оскільки відбивають її безпосередньо, у процесі розвитку. Переклад ФО спричиняє значні труднощі. Велика кількість помилок, які допускаються перекладачами під час передачі фразеологізмів, свідчить про те, що проблема досить гостра. Тому перекладу ФО приділяється чимало уваги у лінгвістичних дослідженнях. Пов'язані з цим проблеми розглядаються по-різному. Залежно від ситуації потрібен різний підхід, різна стратегія перекладу, різні перекладацькі рішення. Переклад фразеологічних одиниць, особливо фігуральних, містить значні труднощі. Це пов'язано з тим, що багато з них є яскравими, емоційно насиченими оборотами, які належать до певного мовного стилю і часто мають дуже виражений національний характер (Кіщенко, 2008).

Аналіз досліджень. Складнощі перекладу фразеологічних одиниць можуть з'являтися і у зв'язку з тим, що в текстах англійської преси згадуються ті чи інші явища, які відсутні в культурі, що приймає. Наприклад: *Drabble thinks Upward suffered «from not being the vicar of Bray – he stuck to his strong convictions»* (The Guardian, 23.08. 2003) – Дребл вважав, що Апворд постраждав через те, що він так і не зрадив своїм переконанням». Стійкий вираз *the vicar of Bray* (Вікарій з Брея – людина, що змінює свої переконання) можна віднести до розряду фразеологічних реалій, які є елементами реальної дійсності, відображені в результаті безпосереднього досвіду у свідомості тільки одного народу. Ще одна причина виникнення складнощів перекладу полягає у своєрідне індивідуально-авторське вживання фразеологічних одиниць у текстах англійського періодичного друку. Напри-

клад: *So the voters are ready for reform. What they await is a government that can break through the familiar contradiction, found in every survey on the subject, which reveals most respondents wanting better services and lower taxes at the same time, the Gordian knot that Gordon Brown now seeks help in cutting* (The Guardian, 29.11.2001) – Отже, виборці готові до реформи. Вони бажають побачити уряд, якому під силу подолати відомому протиріччя, що утворюється під час всіх соціологічних опитувань з цієї проблеми, – поліпшення якості послуг і водночас зниження податків. Це той гордієв вузол, який Гордон Браун не може зараз розрубати самотійно. У цьому прикладі образ у складі ФО (гордієв вузол) обігрується ім'ям відомого англійського політичного діяча (Гордон Браун), виникає алітерація та каламбур. Крім того, відзначимо віддалене розташування фразеологізму «to cut the Gordian knot» – розрубати гордієв вузол. У разі експресивності англійського фразеологізму не втрачена під час перекладу (Collins, 1998: 214).

При перекладі стійких поєднань слів слід також брати до уваги специфіку контексту, де вони використовуються. Для багатьох англійських фразеологічних одиниць властиві полісемія та стилістична різнохарактерність, що ускладнює їхній переклад іншими мовами. Зрозуміло, що у різних ситуаціях можуть підходити різні методи. Але головний акцент тут лежить на особистості перекладача. Він повинен відчувати себе частиною тієї культури, мовою якої написаний той чи інший текст, повинен вжитися в нього, створити єдино можливий і водночас неповторний варіант перекладу. Для цього йому необхідно включити у свою роботу всю сукупність реалій чужої культури і викладати чужі думки ясно (Баранцев, 2005).

Аналіз варіантності фразеологічних одиниць сучасної англійської з компонентом “keep” Звернення до структурного та варіаційного аналізу у вивченні фразеологічних одиниць дає такі результати. Майже 57% фразеологізмів мають (а) константну чи (б) константнозмінну залежність компонентів, тобто. не допускають будь-якої варіантності: а) *keep body and soul together* – жити надгодов, ледве зводити кінці з кінцями, *keep cool* – зберігати холоднокровність; *keep the home fires burning* – зберігати сімейне вогнище; *keep good time* – показувати правильний час (про годинник); *keep the wolf from the door* – важко підтримувати існування, наприклад: *I have to return my watch to the store because it doesn't keep good time.* – Мені доведеться повернути годинник у магазин, бо він показує невірний час. *We have amount amount of*

money saved, hardly enough to keep the wolf from the door. – Ми маємо невеликі грошові заощадження, яких ледве вистачає на підтримку існування. б) keep one's word – бути господарем свого слова, стримати обіцянку; keep the lid on something – тримати щось у секреті, таємниці; keep smb on the rack – змушувати когось. мучитися, мучитися; keep someone in line – стримувати когось, тримати когось. у їжаківих рукавицях; keep one's nose clean – триматися подалі від неприємностей, бути в ладі із законом, наприклад: The teacher had to struggle to keep the class in line. – Вчительці довелося докласти зусиль, щоб приструнити учнів.

Тепер фразеологічні одиниці – не лише високоінформативні мовні утворення, що виконують комунікативну функцію, але це й ті словосполучення, які створюють навколо себе простір, який називають полікодовим, коли вони вміщені у певне середовище. Таким середовищем для дослідження є єдність заголовка, візуалізації (малюнок, фотографія) і тексту статті.

Фразеологія – одна з найцінніших спадків будь-якого народу. У фразеології відбиваються і передаються спосіб життя і спосіб мислення, притаманних даного суспільства. Саме фразеологія є безцінними ключами до розуміння культури та менталітету того чи іншого народу. Традиції та звичаї, асоціативність, особливості образності мислення та історії народу вважаються неофіційними основоположниками виникнення фразеологізмів у мові. Англійська мова за наявністю в його широкій системі фразеологічних одиниць і фразеологічних оборотів, мабуть, одна з найбагатших. Фразеологізми займають у його структурі величезний пласт. У фразеологізмі відбиваються всі події, що відбуваються у Великій Британії: політичне життя, спорт, культурні заходи, повсякденне життя – лише неповний перелік тем, відображених в англійських фразеологізмах. Багато хто застаріває, але їм на зміну приходять нові, живі, яскраві та дотепні. Отже, можна з упевненістю сказати, що фразеологічна система англійської мови з кожним днем розвиватиметься, набуватиме нових обрисів, збагачуватиметься і збагачуватиме внутрішній світ кожного окремого жителя Туманного Альбіону. Існує безліч способів класифікації фразеологічних поєднань, залежно від того, яка характерна ознака фразеологічних одиниць буде взята за основу. Найбільш поширеною класифікацією англійських фразеологізмів є тематична. Класифікація має основні види, які у свою чергу поділяються більш приватні групи. Ідіоми англійською пов'язані з різними видами людської діяльності, наприклад: фразеологізми, що з морем – to

be all at sea, to touch bottom; hunting – to run with the hare and hunt with the hounds (to lead a double game); home – to set one's house in order (bring their affairs in order); furniture – to lay on the shelf (discard as useless); kitchen – to have a finger in the pie (to be involved in the case); food – to eat a humble pie (swallow an insult); various crafts and tools – to see through a millstone (to be a very perceptive person). Часто в ідіомах згадуються собаки, свині, кішки, коні, птахи, дерева, місяць, хмари тощо, зустрічаються набагато рідше. Ховелс писав, що у англійських ідіомах багато гумору, але мало краси та романтики. Багато ідіом висловлюють такі риси національного характеру англійців, як цілеспрямованість, їх здатність до наполегливості. Але головний зміст фразеологізмів – людські стосунки (Howells, 2003: 240).

Використовується також класифікація співвідношення фразеологізмів з певними частинами мови (так звана семантична класифікація).

В основу поділу лягла належність слова основного виразу до будь-якої частини мови. Виділіть такі розділи:

- a) verb + noun: to bear malice – harbor anger.
- b) verb + preposition + the noun: to live on air – to live it is not known what,
- c) verb + preposition + pronoun: to stop at nothing – to stop at nothing.
- d) verb + adverb: to keep abreast of – to keep in step.
- e) to be + adjective: to be sure – to be sure.
- f) verb+adjective: to make sure.

Багато дослідників розглядають прислів'я поза фразеологією. Більшість вчених, які не включають у фразеологію прислів'я, а іноді й прислів'я, на доказ своїх поглядів зіставляє їх із фразеологізмами, із класифікацією Баранцева, фразеологічні плутанини, а не фразеологізми, що входять до них, плутанина (Баранцев, 2005).

Наприклад, коли йдеться про те, чи включати чи не включати прислів'я та приказки у фразеологію, потрібно спочатку розглянути визначення, дане фразеології вченими, а потім уже існуючу їх класифікацію. При порівнянні прислів'я і приказки слід зіставляти як з одним типом фразеологізму (включаючи фразеологізми, нові плутанини), але й іншими типами. Тому що невиконання вимог одного раунду не відповідає вимозі всієї групи (Rozett, 2004).

Висновки. У цій статті були розглянуті питання, пов'язані із співвідношенням фразеологічної одиниці та слів. З іншого боку, наводяться визначення терміна “фразеологічна одиниця”. У статті основна частина присвячена дослі-

дження та аналізу різних поглядів вчених на теорію еквівалентності фразеологічної одиниці зі словами. Результати аналізу використовуються для формулювання висновків про зв'язок між словами та фразеологічними одиницями.

Вивчення англійських фразеологізмів доволі поширене. Великий обсяг інформації фразеологізмів не зрозумілий без знання англійської діалекції. Якщо ми знатимемо фразеологічні вирази англійської мови та нашого місцевого діалекту, це зробить нас менш вимогливими до їх розшиф-

рування та отримання. На завершення можемо сказати, що в разі необхідності ухилятися від допитливих хвилин при перекладі слід звернути увагу на українські фразеологічні висловлювання, оскільки більша їх частина не розшифровується на англійську та інші діалекти. Також є можливість проблем з інтерпретацією, від яких не можна триматися на стратегічній відстані. Щодо перекладу фразеологічних виразів, то, як ми нещодавно говорили, є частина виразів, які не піддаються інтерпретації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранцев К. Англо-український фразеологічний словник. Київ: Знання, 2005. 1056 с.
2. Кіщенко Н. Д. Лінгвокогнітивний та лінгвокультурний підходи до розуміння культурного концепту «Мудрість». Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мова і література. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2008, 303–305 с.
3. Кіщенко Н. Д. Концепт культури як структура репрезентації знань про світ: Сучасні дослідження з іноземної філології. Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2009. 211–216 с.
4. Collins V.H. Book of English Idioms, with Explanations. London: Longman, 1998. 258 p.
5. Hannah K. On Mystic Lake. New York: Bantam Books. 1999. 464 p.
6. Howells A. Summer Of Skinny Dipping. London: Abacus. 2003. 240 p.
7. James E. L. Fifty Shades Trilogy. New York: Vintage Books. 2012. 592 p.
8. Rozett L. Confessions of an Almost Girlfriend. New York: Harper Collins Publishers. 2004. 379 p.

REFERENCES

1. Barantsev K. (2005) Anghlo-ukrainskyi frazeolohichnyi slovnyk [English-Ukrainian phraseological dictionary]. Kyiv: Znannia. 1056. [in Ukrainian]
2. Collins V.H. (1998) Book of English Idioms, with Explanations. London: Longman. 258.
3. Hannah K. On Mystic Lake. New York: Bantam Books. 1999. 464 p.
4. Howells A. (2003). Summer Of Skinny Dipping. London: Abacus. 240.
5. James E. L. (2012) Fifty Shades Trilogy. New York: Vintage Books. 592.
6. Kishchenko N. (2016) Linhvokohnityvnyi ta linhvokulturnyi pidkhody do rozuminnia kulturnoho kontseptu “Mudrist”. [Linguo-Cognitive and Linguo-Cultural Approaches to Metaphorical Understanding of Cultural Concept “Wisdom”] Intellectual Archive. Concord, Ontario, Canada : Shiny World Corp. Vol. 5, No. 5. 303–305. [in Ukrainian]
7. Kishchenko N. D. (2009) Kontsept kultury yak struktura reprezentatsii znan pro svit. [The concept of culture as a structure of representation of knowledge about the world] Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii: Uzhhorod: Uzhhorodskyy nats. un-t. 211–216. [in Ukrainian]
8. Rozett L. (2004) Confessions of an Almost Girlfriend. New York: Harper Collins Publishers. 379.